

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A ȘTIINȚEI PENTRU PACE ȘI DEZVOLTARE

Academician **Ion TIGHINEANU**

Președinte al Academiei de Științe a Moldovei

Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare – temeiul principal care ne-a întrunit astăzi în ședința festivă a membrilor AȘM și a întregii comunități științifice – este marcată în fiecare an la 10 noiembrie și oferă oportunitatea de a mobiliza și concentra factorii de decizie, mediul academic, societatea civilă în jurul temei științei și rolului ei în lumea modernă.

Ziua Internațională a Științei a fost proclamată la 2 noiembrie 2001, în cadrul celei de-a 31-a sesiuni a Conferinței generale UNESCO, pentru prima dată fiind sărbătorită la 10 noiembrie 2002, sub egida Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură. Totodată, prin rezoluția din 25 septembrie 2015 a ONU au fost stabilite Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, care se referă la realizarea dezvoltării durabile până în anul 2030. Astfel, la fiecare cinci ani, raportul UNESCO pentru știință analizează tendințele emergente în domeniul științei, tehnologiei și politicii în materie de inovare și guvernare. Scopul acestei zile este angajamentul internațional și național, la nivel de fiecare țară, de promovare a științei în sprijinul păcii și al dezvoltării, necesitatea responsabilizării și utilizării pe larg a rezultatelor științei în beneficiul societății.

În Republica Moldova, „Ziua Științei” a fost instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 1083 din 22 noiembrie 2010 „Cu privire la instituirea sărbătorii profesionale a lucrătorilor din sfera științei și inovării”. Or, ziua de astăzi este un bun prilej pentru a aduce la cunoștința comunității științifice acțiunile întreprinse de Academia de Științe a Moldovei pentru promovarea amendamentelor la Codul cu privire la știință și inovare și revenirea institutelor de cercetare sub egida AȘM.

Menționez că la cea de-a IV-a sesiune a Adunării generale a membrilor AȘM din 12 iulie 2019, în urma audierii Raportului asupra stării științei în Republica Moldova, au fost propuse o serie de modificări la Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259-XV din 15 iulie 2004 (republicat), având drept obiectiv redresarea situației în perspectiva asigurării dezvoltării durabile a domeniului. În conformitate cu Hotărârea Adunării Generale, propunerile elaborate au fost transmise Președintelui Republicii Moldova, Președintelui Parlamentului și Prim-ministrului.

Ulterior, subiectele privind activitatea mediului academic din țara noastră au fost abordate în cadrul întrevederii Președintelui țării, domnului Igor Dodon, cu Președintele AȘM, în ziua de 21 august, precum și în cadrul întrevederii cu un grup de academicieni în ziua de 12 septembrie curent. În consecință, propunerile și recomandările au fost materializate într-o inițiativă legislativă din partea Președintelui Republicii Moldova, expusă în data de 16 octombrie 2019 spre audieri publice. Proiectul de lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova a fost avizat pozitiv de Prezidiul AȘM, de către Consiliul directorilor institutelor de cercetare, întrunit în ședința de lucru din 28 octombrie 2019, și de către Consiliul Consultativ al membrilor AȘM.

În susținerea inițiativei legislative de modificare a Codului cu privire la știință și inovare s-au exprimat Asociația Internațională a Academiei de Științe (MAAN), Academia Română, Academia Națională de Științe din Belarus, Academia de Științe a Bulgariei, Academia Națională de Științe din Ucraina, menționându-se, în particular, necesitatea revenirii institutelor de cercetare sub egida Academiei de Științe a Moldovei. Diverse aspecte privind funcționarea domeniului de cercetare au fost abordate la întrevederile conducerii AȘM cu ambasadorii Japoniei și Bulgariei, cu reprezentanții Academiei de Științe Agricole și Silvicultură din România, cu Fondul „Rossotrudnicestvo” din Federația Rusă, precum și la întrevederea Președintelui AȘM cu conducerea Academiei Române din 14-15 octombrie curent la București. Le suntem recunoscători tuturor celor care sprijină pledoariile noastre.

Recent Prezidiul AȘM a luat decizia de a lansa platforme de comunicare în cadrul unor direcții prioritare de cercetare. Prima platformă, „Variabilitatea spațio-temporală a riscurilor meteo-climatice”, a fost inițiată de m. c. Maria Nedealcov; platforma de comunicare în domeniul securității economice va fi gestionată de acad. Grigore Belostecinic și m. c. Alexandru Stratan. În același context se înscrie și prelegerea publică „Modelul informațional al științei și posibilitățile analizei cantitative”, susținută la 26 septembrie de m. c. Alexandru Dicusar.

Un impact deosebit l-au avut conferințele științifice naționale și internaționale, precum și evenimentele de popularizare a științei, printre acestea numărându-se: ședința festivă din 30 august la AȘM, dedicată sărbătorii naționale „Limba noastră cea română”, în cadrul căreia a fost susținută prelegerea publică „Limba română: memorie și standard” de către Arcadie Suceveanu, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova; Congresul Mondial al Eminescologilor (1–2 septembrie), ediția a VIII-a; Școală Internațională de Seismologie (14–17 septembrie); cea de-a IV-a Conferință internațională în domeniile Nanotehnologiilor și Ingineriei Biomedicale, în cadrul căreia a fost semnat acordul de colaborare între AȘM și Universitatea Shizuoka din Japonia (18–21 septembrie); Conferința internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, dedicată Zilelor Europene ale Patrimoniului (23–25 septembrie); Conferința internațională SPIN-TECH-NANO-2019 (24–27 septembrie); Conferința internațională a Societății de Matematică din Republica Moldova dedicată celor 55 de ani de la fondarea Institutului de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” (28 septembrie–2 octombrie); Conferința internațională „E-Infrastructura RENAM – suport al excelenței cercetării și educației naționale”, consacrată aniversării a 20-a a Rețelei Naționale pentru Cercetare și Educație RENAM (3 octombrie); Conferința internațională științifico-practică „Creșterea economică în condițiile globalizării: bunăstare și incluziune socială” (10 octombrie); Conferința internațională „Realizări și perspective ale chimiei contemporane” dedicată aniversării a 60-a de la fondarea Institutului de Chimie (9–10 octombrie); Simpozionul Științific Internațional „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”; Conferința științifică națională cu participare internațională „Științele vieții în dialogul generațiilor: Conexiuni dintre mediul academic, universitar și de afaceri” (21 octombrie); Conferința internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare” (29–30 octombrie) etc.

Opiniile și sugestiile membrilor Academiei de Științe, ecourile asupra evenimentelor desfășurate sub egida Academiei sau în colaborare cu AȘM au devenit subiect de discuții în cadrul mai multor emisiuni radio/TV și au fost diseminate prin comunicate de presă.

Totodată, la AȘM au avut loc lansări de carte și reviste, expoziții tematice, toate având ca obiectiv promovarea științei și culturii, excelenței în cercetare. Menționăm că noua Sală de lectură a AȘM a beneficiat de o importantă donație de carte din partea primului Președinte al Republicii Moldova, domnului Mircea Snegur – 33 de volume ale Enciclopediei Britanice. Remarcăm, de asemenea, referatele prezentate de membrii AȘM la

diverse foruri științifice internaționale, superbe spectacole susținute de maestrul-academician Eugen Doga în țară și peste hotare, ba chiar și expoziția de carte, fotografie, artă plastică și realizări ale tinerilor cercetători desfășurată cu prilejul zilei de azi în Sala Aurie și Sala de lectură pe care vă invit s-o vizitați.

Realizările cercetătorilor noștri au fost apreciate la înalta lor valoare: pentru activitatea de cercetare și inovare în domeniul sporirii productivității și rezistenței plantelor pe cultură prin biotehnologii moderne și convenționale un grup de cercetători de la Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor s-a învrednicit de Premiul Național – dr. hab. Galina Lupașcu, dr. Larisa Andronic, dr. Nadejda Mihnea, dr. Svetlana Smerea; cu „Ordinul Republicii” au fost decorați academicienii Alexei Simașchevici și Tudor Lupașcu, iar acad. Anatolii Sidorenko și m. c. Elena Zubcov au fost distinși cu Medalia „Gloria Muncii”.

Țin să menționez că, în conformitate cu hotărârea Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei nr. 99 din 13 august 2019, au fost desemnați laureații Premiilor AȘM pentru 2018. Aceștia sunt:

- acad. Maria DUCA – Premiul AȘM în domeniul biologiei și ecologiei „Alexandru Ciubotaru”;
- dr. hab., prof. univ. Viorel NACU – Premiul AȘM în domeniul medicinei „Constantin Țibîrnă”;
- dr. hab. Eugeniu ALEXANDROV – Premiul AȘM în domeniul agriculturii „Ilie Untilă”;
- dr. hab., prof. univ. Ghenadii KOROTCENKOV – Premiul AȘM în domeniul ingineriei „Ion Hăbășescu”;
- dr., conf. univ. Valeriu UNGUREANU, Premiul AȘM în domeniul matematicii și informaticii „Constantin Sibirschi”;
- m. c. Ion I. GERU – Premiul AȘM în domeniul fizicii „Vsevolod Moscalenco”;
- dr. hab., prof. cercet. Fliur MACAEV – Premiul AȘM în domeniul chimiei „Nicolae Gărbălău”;
- dr. Eugenia COVALIOV – Premiul AȘM pentru tineri cercetători (în domeniul științelor vieții, științelor exacte și ingineresti) „Boris Melnic”.
- Premiul AȘM pentru promovarea științei în mass-media „Pârghia lui Arhimede” se decernează jurnaliștilor Nicolae BECCIU și Andrei VIZIRU, Compania Publică „Teleradio-Moldova”.

Felicitări laureaților, felicitări întregii comunități științifice cu prilejul Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, cu urări de consolidare și înțelepciune, multă sănătate și noi realizări în activitatea profesională!

*Discurs ținut la ședința festivă a AȘM,
11 noiembrie 2019*